

זרע שמשון

רבי שמשון חיים
ב"ר נחמן מיכאל נחמני זצ"ל
הבטיח למי שילמוד בספריו:
תשלומי חן וחסד ושלמא רבא
מן שמאי ועיניכם תראנה בנים
ובני בנים כשתילי זיתים סביב
לשולחנכם, חכמים ונבונים
ובתים מלאים כל טוב, גם עושר
גם כבוד לא יסופו מזרעכם וכו',
בני חיי ומוזני טבי.

מלא העומר

רבי אריה לייב ב"ר משה
צינץ זצ"ל ביקש קודם
פטירתו שיתנו לו דף ורשם
בשארית כוחותיו:
מי שישתדל בהדפסת ספרי אהיה לו
למליץ. וכ"כ הגה"ק רבי צדוק הכהן
מלובלין ח"ל: הבטיח הגאון שיעשה
טובה לכל המושדלים והמסייעים
ברוצאת חיבוריו לאור, וכן היה באמת
שעשה טובה לכולם.
(הקדמה למלא העומר)

אבני נזר

רבי אברהם ב"ר זאב
נחום בורנשטיין זצ"ל
הבטיח קודם פטירתו:
אם ילמדו בספרים שלי,
אהיה למגן ולעזר גם אחר פטירתי
ממש כמו בחיים.
(ארץ צבי להגה"ק מקו"י גלוב עה"ת
עמוד רמ"ב) וכ"כ השם משמואל:
ובטח יהיה למליץ ישר
למיימנים בה

ילקוט סופר

רבי יוסף לייב ב"ר אליעזר
זוסמאן סופר זצ"ל
כתב בצוואתו למי שילמוד או יפרסם דבריו
אני אטיב עמכם להמליץ טוב בעדכם
לפני אל חי, ואם יבואו על קברי
יתפללו ויאמרו איה ממוורי תהלים
ג"כ אשתחוה גם אני לפני שמוע
קול בכיות עמו ישראל ברחמים
ואצטרף תפילתי עמכם
לטוב להם כל הימים

לב העברי

רבי עקיבא יוסף
ב"ר יחיאל שלעזינגר זצ"ל
כתב בצוואתו
בקשתי שטוחה שישתדלו
להדפיס ספרים שלי, ואני
תפילה להש"ת, צעק לבי אל ה'
בין בחיי בעוה"ז, ובעוה"ב אם
יהיה בכוחי, אקוה שלא להיות
כפוי טובה ח"ו, ובעולם האמת
אקוה כי לא יבושו בי תומכי.

אתוון דאורייתא

רבי יוסף
ב"ר יהודה ענגיל זצ"ל
העיד חתנו הגאון רבי יצחק
מנחם מארגענשטערן זצ"ל
בהספרו
רבינו בטרם עלה השמימה
הבטיח כל מי שייסייע בהדפסת
החיבורים שלו יהיה לו למליץ
ישר בעולם העליון

צדקת הצדיק

רבי צדוק
ב"ר יעקב רבינוביץ זצ"ל
אמר קודם פטירתו
שמבטיח כמו הבטחת בעל
מלא העומר שמי שידפיס
דבריו יהיה לו למליץ ישר

חזון יחזקאל

רבי יחזקאל ב"ר מרדכי
זלמן אברמסקי זצ"ל:
הג"ר שלום אייזן זצ"ל בעת
הספרו בשעת הלוייה הכריז:
נצטויתי מאת רבינו זצ"ל לפרסם,
שהבטיח שימליץ טוב לכל מי
שילמוד בספריו, וכן ימליץ טוב
לכל מי שיפיץ את חידושי תורתו.
(רבבות אפרים אורח ח"ב עמוד
רמ"ח, מלך ביפו פרק מ"ב).

בן לאשרי

רבי יצחק ב"ר אשר
אנשי הוברמן הרב
מרעננה זצ"ל כתב בספרו:
הנני מוסר מודעה שהחלטתי להתפלל
בלי נדר בכל יום על כל אלה שיעיינו
בספרי, ויגידו בשמי דברי תורה
לאחרים שיושעו מכל צרה
שצריכים ישועה בעוה"ז ובעוה"ב.
וכל הלומד בספרי יזכה ליר"ש,
והצלחה בכל טוב, בזה ובבא
וסגולה גדולה בבית לכל הדברים.

שערי זבול

רבי זבולון
ב"ר אברהם משה המבורגר זצ"ל
הבטיח כמה פעמים שיעשה
טובה וימליץ טוב למי שיעשה
טובה לנשמתו, וכך חרות על
מצבתו

מלליצי יון עשר

די שטערקסטע סגולה פאר אלע פראבלעמען

פארוואס האב איך פראבלעמען אין שטוב?
פארוואס גייט מיך אזוי שווער מיט פרנסה?
פארוואס האב איך צער גידול בנים?
פארוואס קען די דאקטער מיך נישט העלפען?
פארוואס האב איך נישט קיין מזל?

תירוץ

זייל די מקטריגים לאזען נישט אז מיינע תפילות זאלען נתקבל ווערען
וואס איז די עצה? זיך איינקויפען מליצי יושר!

זייט מקיים די צוואה פון די זרע שמשון, פלאצקע גאון, אבני נזר, ילקוט סופר, צדקת הצדיק, לב העברי, רבי יוסף ענגיל, רעננה רב,
און ר' יחזקאל אברמסקי, ר' זבולון המבורגר זצ"ל וואס האבען מבטיח געווען צו זיין מליצי יושר
פאר ווער עס וועט פארשפרייטען אדער לערנען זייערע ספרים.

לע"נ הרה"ק המקובל המלוב"ן ר' רפאל ב"ר אברהם ריס זי"ע

אז יבדיל משה שלש ערים בעבר הירדן מזרח שמש. אמרו במכות (דף ט'): שמשא רבינו הבדיל שלוש ערי מקלט עבור הרוצחים בשוגג בעבר הירדן, וכנגדם הבדיל עוד שלוש ערים בארץ ישראל. ושואלת הגמרא איך יתכן שבעבר הירדן יצטרכו ערי מקלט כמו בארץ ישראל, הרי ארץ ישראל גדולה יותר. ומתרת הגמרא שבערי גלעד שבעבר הירדן שכיח יותר רוצחים ולכן היו צריכים ערי מקלט כמו בארץ ישראל. וכתבו התוס' שם, שאותם רוצחים שהרגו במזיד ללא עדים, הקב"ה מזמנם לפונדק אחד וגורם להם למות, ומחמת כן צריכים הם להרבה ערי מקלט. ונדחקו המפרשים בהבנת דברי התוס', שהרי בגמרא מבואר שיש בעבר הירדן הרבה רוצחים במזיד, וא"כ מה שייכים הם לערי מקלט, הרי ערי מקלט הובדלו רק עבור השוגגים ולא עבור המזידים. ויש לבאר כוונת התוס', שכפי שישנם שהורגים במזיד בלי עדים, כך ישנם הרבה שהורגים בשוגג ללא עדים וממילא אינם גולים, ורק אם יהיו כנגדם הרבה שהרגו במזיד ללא עדים - יגלו, כי אז מזמן הקב"ה את כל השוגגים שהרגו בלי עדים אל מקומות בהם נמצאים המזידים שהרגו בלי עדים, והשוגגים הורגים בשוגג את המזידים, ונמצא כל אחד מקבל את עונשו, כי הפעם זה יהיה בעדים, והמזיד קיבל עונש מיתה, והשוגג גולה. ולכן מובן ששמואל בגמרא שכיח שהשוגגים רוצחים בעבר הירדן לכן צריך הרבה ערי מקלט, שהכוונה ששכיח שם רוצחים במזיד בלי עדים, וממילא גם כל הרוצחים בשוגג בלי עדים, הקב"ה יגרום להם להרוג שוב את הרוצחים במזיד בלי עדים, וממחמת כן חייבים גלות וצריך לדאוג להם לערי מקלט רבים. אולם בשאר ארץ ישראל שאין הרבה רוצחים במזיד, אף אם יהיו שוגגים בלי עדים, אין לנו דרך לחייב אותם גלות, כי אין אפשרות לגרום להם להרוג שוב, שלא יעשה ה' שיהרגו בחינם, וא"כ אין צריכים שם הרבה ערי מקלט. (זרע שמשון אות ה').

מצוה נדירה שהמקיים אותה נוטל שכר כנגד כולם

כתב בשו"ע הרב (ת"ת פ"ב ס"א): 'מצות עשה של תלמוד תורה על כל אדם לעצמו ללמוד כל התורה שבכתב ושבעל פה כולה'. וכ"כ בסעיף י' וז"ל: ללמוד פעם אחת כסדר [תנ"ך] וכל התלמוד בבלי וירושלמי ומכילתא וסיפרא וסיפרי ותוספתות וכל המדרשים מתנאים ואמוראים כמו מדרש רבה ותנחומא ופסיקתות וכיוצא בהן ומדרשי רשב"י (-זוהר) כדי שיוכל לגמור כל התורה שבעל פה כולה פעם אחת בחייו, עכ"ל.

זה מצוה שרק יחידי סגולה מקיימים אותה, וקל מאד לקיימה אם מקציבים לזה זמן מועט בכל יום, וזוהי זוכים לקיים מצוה נדירה של מצות ת"ת ששקול כנגד כל המצוות, ואין לשער גודל השכר שזוכים עבור זה בפירות בעוה"ז והקרן לעוה"ב

נפתרסם לזכות י.ב.ח.ה. לנחת דקדושה מכל יו"ח

אבל לכאורה אינו מובן, דאח"כ דליכא חזקה מעיקרא לומר שנולד בשבת, כי לא מאחרים זמן ההולדה מכח החזקה מעיקרא, אבל יש חזקה מעיקרא שלא נולד בע"ש, וא"כ ממילא ידעין שנולד בשבת.

וצ"ל כמו שהבאנו לעיל, שאין בכח חזקה להכריע אלא דבר המוחזק בה בלבד, ולא שאר דינים התלויים בה, ולכן אע"ג דאיכא חזקה מעיקרא שלא נולד בע"ש, מ"מ כיון שמה שלא נולד בע"ש, רק מה שנולד בשבת גורם הדין, לכן אי אפשר להכריע מכח זה שנולד בשבת, דחזקה אינו ביור גופא דעובדא היכי הוי להחזיק ממנה אף נידונים התלויים בה. [המשך בשבוע הבא].

לע"נ הג"ר דוב מאיר קרויזער ב"ר אליהו צבי וצ"ל יא"צ ז' אב

העובד עבודה זרה במחשבה. כתב הרמב"ם (פ"א מהלכות יסודי התורה ה"ו), וז"ל: וידעת דבר זה מ"ע, שנאמר 'אנכי ה' אלהיך', וכל המעלה על דעתו שיש שם אלוה אחר חוץ מזה, עובר בל"ת שנאמר 'לא יהיה לך אלהים אחרים על פני', וכופר בעיקר, שזוהי העיקר הגדול שהכל תלוי בו, עכ"ל. מבואר מדברי הרמב"ם דהמחשב בעבודה זרה ומעלה על דעתו שיש אלהים אחרים, עובר בל"ת דלא יהיה לך. וקשה לי טובא, חדא מהא דאמר (קדושין לט:): הרי שאמר לו אביו וכו' עלה לבירה וכו' ונפל ומת וכו' היכן אריכות ימיו וכו', ע"ש דפריך עלה 'ודלמא מהרהר בעבודה זרה הוה, ואף על המחשבה נענש, דכתיב 'למען תפוש בני ישראל בלבם' ע"ש. והשתא לדעת הרמב"ם דמהרהר בע"ז עובר בלאו דלא יהיה, והוא דיבור שני לעשרת הדברות וחמירי טובא, א"כ למה הוצרך הגמרא להביא עצות מרחוק דמהרהר בע"ז נענש מקרא דיחזקאל 'למען תפוש' וכו', תיפוק ליה דעובר בלאו דלא יהיה, ועל כרחך דלא יהיה לא קאי אמשחב בלבד. הא חדא.

ועוד קשה לי מהגמ' בשבת (דף קג:): דאמר רמי בר חמא, המחמיר אחר בהמתו בשבת בשוגג חייב חטאת, מזיד חייב סקילה. ואמר רבא שתי תשובות בדבר, חדא דכתיב 'תורה אחת יהיה לכם לעושה בשגגה', הוקשה כל התורה לעכו"ם, מה עכו"ם דעביד מעשה בגופיה, הכי נמי עד דעביד מעשה בגופיה וכו' ע"כ. והנה בהוריות (דף ח.) לענין קרבן נשיא ומשיח, יליף נמי מהאי קרא ד'תורה אחת' דהוקשה כל התורה לעכו"ם. ופירש"י דקרא ד'תורה אחת', בעכו"ם מדבר, כדנתיא בספרי ר' שמעון אומר בעכו"ם הכתוב מדבר שנאמר 'כי דבר ה' בזה', שבוה על דבור ראשון שנאמר בו אנכי ולא יהיה וכו' ע"כ.

והשתא לדעת הרמב"ם דלא יהיה לך קאי אמשחב, וא"כ גם קרא ד'תורה אחת' ג"כ היינו ששגגו וסברו שמותר לעבוד במחשבה, וביזה דבר ה' שאמר 'לא יהיה לך', אפי' במחשבה, וא"כ הוקשה כל התורה לעובד עכו"ם במחשבה. והשתא מאי פריך רבא אדרמי בר חמא דמחייב במחמיר מהא דהוקשה כל התורה לעכו"ם, מה עכו"ם במעשה, אף הכי נמי במעשה, משא"כ מחמיר דלא עביד מעשה אלא דיבור בעלמא שמנהיג בקול כדפירש"י שם. הא גם עכו"ם דהאי קרא ד'תורה אחת' היינו במחשבה בלבד, ולא עביד מעשה.

ועל כרחך דלא כדעת הרמב"ם, אלא 'לא יהיה לך' נמי קאי אעביד מעשה, וכן קרא ד'תורה אחת' דכתיב ביה 'אשר דבר ה' בזה', דקאי אלא יהיה לך נמי בדעביד מעשה, והוקשה כל התורה לעכו"ם דעביד מעשה, ושפיר השיב רבא ארמי בר חמא. (אוצר המלך פ"א מהלכות יסודי התורה ה"ו).

לזכות ח.ב.י. להצלחה בכל ענין ונחת דקדושה מכל יו"ח

ה' אלהים אתה החילול להראות את עבדך את גדלך ואת ירך החזקה אשר מי אל בשמים ובארץ אשר יעשה כמעשיך וכגבורותיך. איתא במדרש (ילקוט פרק ג' רמז תתט"ו): ה' אלהים, א"ל משה בבקשה ממך תקדים לי מדת רחמים למדת הדין, שאין רחמים בדין. בספרים הביאו מדרש: 'את גדלך' זו עשרת הדברות. וצ"ב.

והיינו לאחר שנולדה הביצה, אנו דנים אם נולדה עכשיו או מקודם, ועל זה ליכא חזקה, דכיון שכבר נולדה הביצה, כבר בטלה החזקה.

וז"ל האבני נזר: ביצה ספק נולדה מערב יו"ט, ספק נולדה ביו"ט, כתב המרדכי (ביצה סי' תרפ"ה) דמוקמינן לה אחזקה שלא נולדה מעיו"ט (הובא בב"י סו"ס תקט"ו), שאין לידתה ביו"ט אוסרתה, רק מה שלא נולד מעיו"ט שלא היה לה הכנה מבעוד יום, ואנו דנין על עיו"ט אם היה אז הכנה, על כן מוקמינן לה על חזקתה שלא נולדה, עכ"ל.

והביא האבני נזר כמה דוגמאות שאמרינן בהם הכלל של חזקה מעיקרא, כיון דגורם הדין בהם הוא מה שאירע מקודם, ולא מה שאירע עכשיו.

וז"ל: (1) בנדון חזקה דמעיקרא באינו ידוע מתי נעשה המעשה, אני אומר לו מה שהוא יסוד מוסד לפי דעתי, דלא אמרינן הכי אלא ב'משארסתי נאנסת', דספק אם בשעת אירוסין היתה בעולה והוי מקח טעות, בזה אמרינן דעל אז מוקמינן לה אחזקה, ומה שנמצאת אח"כ בעולה, אינו מבטל חזקה ראשונה, דלא מחזקינן ריעותא למפרע.

(2) בנמצא בה מומין שמסופקין על שעת קידושין אם היה בה אז מומין ובטלה הקידושין, [אמרינן דמוקמינן לה אחזקה דבשעת קידושין לא היה בה מומין, ולא אמרינן דכיון דעכשיו יש בה מומין, לכן גם למפרע בשעת הקידושין היה בה מומין].

(3) בקדשה עצמה ביומא דמשלם זמניה, [דאמר בקידושין (דף עט.) בקידשה אביה את בתה בבוקר, והיא קידשה עצמה בערב, ושניהם ביום שנשלם בו ששה חדשים של ימי נערות, ובדקוה ומצאוה בוגרת, דשמואל אמר דאף אם מצאנוה בערב עם סימני בוגרת, עדיין כל היום במצב ספק הוא, כי שמא רק השתא בערב הוא דאייתי סימנים, והיינו משום] דהספק הוא על שעת קידושין, עכ"ל.

וכ"כ האבני נזר באבן העזר (סימן כ"א אות כ"ז), וז"ל: לא אמרינן [חזקה מעיקרא] אלא אם דנין על למפרע, דאמרינן השתא איתרע, ואין מחזקינן ריעותא למפרע, כמו חזקת מקוה שטבל קודם שנמצא הריעותא, [דהספק הוא אם היה כבר המקוה פסול בשעה שטבל שם]. וכן בלא מצא בתולים שאנו דנין על שעת קידושין אם היתה בעולה אז והוי מקח טעות, וכן [בנמצא בה] מומין, [ומסופקין על שעת קידושין אם היה בה אז מומין], וכן בגבניות [שנעשו מבהמה שנמצאת טריפה], שדנים על הבהמה בשעה שנחלבה, [דאז אמרינן] דאין מחזקינן ריעותא למפרע, עכ"ל.

ולאור זה כתב האבני נזר, דבתינוק שנולד ביום בערב שבת, ואיכא ספק אם נולד קודם ביה"ש או לאחר ביה"ש, דבזה אמרינן דאיכא חזקת מעוברת דנולד בשבת. דגורם הדין תלוי מה שאירע מקודם בע"ש, דתלוי אם נולד בע"ש כדי שנאמר דיש למולו בע"ש, לכן מצד החזקה מעיקרא אמרינן דהדבר לא נשתנה מעיקרא, אלא עכשיו בשבת נשתנה הדבר.

וז"ל: בנדון הרדב"ז שספק אם נולד ביום, ספק ביה"ש, שתרצה למולו בע"ש לומר שבע"ש נולד והוא השמיני, נמצא שמסופקין על לידתו אם היה בע"ש, אמרינן שבע"ש היה לה חזקת מעוברת ולא נולד בע"ש, ומה שנמצא אח"כ ילוד, אינו מגרע חזקתו למפרע, ובע"ש עדיין לא נולד כלל, עכ"ל.

אבל בנוול בשבת בתחילת הלילה, דדבר הגורם הדין הוא מה שאירע עכשיו, והיינו מה שנולד בשבת, אז כבר בטלה החזקה, דהרי התינוק כבר נולד, ולא אמרינן דאיכא חזקה מעיקרא שנולד בלילה ולא בע"ש, דמצד חזקה מעיקרא לא מאחרים הדבר.

וז"ל: בהספק אם נולד בשבת, ממילא השמיני ג"כ בשבת, אבל אין הספק אם נולד בע"ש, שאין לידתו מע"ש, [או לידתו] בשבת אם [זה יום] התשיעי, גורם האיסור, רק [גורם האיסור הוא] מה שלא נולד בשבת ואין השבת השמיני ללידתו, ובשבת הרי כבר נולד, ומהיכי תיתי להכריע שבשבת נולד, דכך יש להיות שנולד מבעוד יום כמו שנולד בלילה וכו', דבנידון דידן שתרצה למולו בשבת משום חזקת מעוברת לומר שנולד בשבת, והרי בשבת כבר היה ילוד, כך אפשר שנולד מע"ש כמו בשבת, ואין דנין לאסור המילה משום שנולד בע"ש, רק משום שלא נולד בשבת, עכ"ל.

א וכסברא זו כתבו גם בשו"ת בית אפרים (אבה"ע סימן ל"ו), ובחזו"א (יו"ד סימן קט"ו סק"א), דאין החזקה הכרעה שאירע בזמן המאוחר, אלא הכרעה שלא אירע בזמן המוקדם, וכ"כ הגרי"ט במאסף אהל תורה ח"א סימן ד'.

ויש לבאר, דהנה איתא בצפנת פענח חדש (ערך משה), דמשה לא נכנס לארץ לפי שהיו שנותיו תרומה משנות העולם, דהמה ו' אלפי שנים, ותרומה הוא א' מחמישים, נמצא היו שנותיו ק"כ שנים. והטעם דמשה היה נשמתו של אדם הראשון דכתיב ביה 'איש תרומות יתהרסנה' זה אדם הראשון שהיה תרומתו של עולם (מדרש משלי שם), כמו כן גם משה שהיה גלגולו, היה ג"כ תרומתו של עולם, וא"כ כיון דשני חייו של משה היו מצומצמים דוקא ק"כ שנה ולא יותר, לכך לא היה יכול ליכנס לארץ, דק"כ שנה שלו נשלמו קודם שנשלמו הארבעים שנה של דור המדבר, ע"ש. וכן מובא בשם הגר"א. ובזה יש לבאר מדרש נפלא בפרקי דרבי אליעזר (פמ"ה) כשנגלה הקב"ה למשה מתוך הסנה, אמר משה השבע לי שכל מה שאני מבקש לעשות אתה עושה, ונשבע לו חוץ מב' דברים, מלהכנס לארץ, ויום המוות, ע"כ. וצריך ביאור מדוע דוקא בעת שנגלה אליו בסנה שם גילה לו הקב"ה שלא יכנס לארץ.

ויש לומר, דהנה בעת הסנה גילה לו הקב"ה שיחיה ק"כ שנה כמנין 'סנה', כדאיתא במדרש (פ"ב ה'): רמז לו שיחיה ק"כ שנה כמנין הסנה. ועל כן אז כבר נרמז לו שלא יכנס לארץ, כי ידע הקב"ה כי ק"כ שנה של משה יוקדמו לארבעים שנה של דור המדבר, ועל כן נשבע לו חוץ מב' דברים, יום המוות, והכנסו לארץ, ששני דברים אלו תלויים זה בזה, ויען שצריך למות על כן לא יוכל לבא לא"י.

והנה בדין תרומה יש עין יפה, ובינונית, ועין רעה. נמצא דכל זה הוא אם אמרין דהקב"ה מתנהג בעולמו במדה בינונית, ותרומת העולם הוא אחד מחמישים, א"כ לא מגיע למשה רק ק"כ שנה. אבל אם הקב"ה מתנהג במדת הרחמים במדת החסד, דהוא עין יפה, א"כ תרומת העולם הוא אחד מארבעים, א"כ מגיע למשה משיית אלפי שנים ק"כ שנה, וא"כ היה יכול להכנס לארץ. וזה הכוונה המובא במדרש שביקש משה מהקב"ה הקדם לי מדת הרחמים למדת הדין, שהקב"ה יתנהג במדת

עין טובה, ואז תרומתו של עולם הוא יותר, ויתארכו יותר ימי חיי משה.

ובזה יתפרש כונת המדרש 'את גדלך' זו עשרת הדברות. דהנה אמרו (נדרים לח). הלוחות ניתנו למשה, רק משה נהג בה טובת עין ונתנה לישראל, ועלי הכתוב אומר 'טוב עין הוא יבורך' ע"ש. וזה שאמר משה 'את גדלך' זה עשרת הדברות, ועכ"ז נתתי לישראל ונהגתי בה טובת עין, א"כ גם מדת הקב"ה תהיה טובת עין, וטוב עין תרומתו א' מארבעים, וא"כ מהראוי שתחיה אותי ק"כ שנים, 'ואעברה נא'. ואולי זה כונת המדרש (ילקוט דברים פרק ג' רמז תתכ"א) שאמר משה לפני השי"ת: בדבר שקלסתיך 'הן לה'

אלהיך השמים', בדבר זה הנך גוזר עלי מיתה, שנאמר 'הן קרבו ימיך למות'. אמר לו הקב"ה, והלא אמרת 'והן לא יאמינו לי, ע"כ. והכוונה בדמה שאמר משה 'והן לא יאמינו לי', לא נהג טובת עין עם ישראל, דהיה לו לידע שישאל מאמינים הם בני מאמינים, ועל כן נענש ולא נכנס לא"י, מדה כנגד מדה שהיה תרומתו של עולם במדה בינונית.

לע"נ הגר"ר יהושע ב"ר עזרא צורף גולדשטיין זצ"ל יא"צ י"א אב

אם מותר לכתוב דבר שקר. שאלני מוהר"ר יעקב יהודה נ"י אם מותר לכתוב דבר שקר, והראה לי ספר אחד שכתב, שאין איסור שקר בכתב. וכנראה שכוונת הספר לדייק מדכתיב 'מדבר שקר תרחק', הרי רק 'מדבר' והיינו דיבור אסרה תורה, ולא כתב.

ודבר זה ליתא, דהרי מצינו בנדר דכתיב 'לא יחל דברו', ואעפ"כ כתב בשו"ת חת"ס (יו"ד סימן רכ"ז) שגם נדר בכתב הוה נדר, דרחמנא אמרה 'לבטא בשפתיים', ורובתא קמ"ל דעקימת שפתיו הוה מעשה, וק"ו בכתב, שאין לך מעשה גדול מזה. והנה בגמרא בשבועות (דף ל"א, וכן נפסק בשו"ע חו"מ סימן ט' סעיף ז' וסעיף ח') אמרו, דתלמיד היושב לפני רבו ורואה זכות לעני והרב רוצה לחייבו וכו', דאם שותק עובר משום 'דבר שקר תרחק'. הרי דגם בשותק איכא האיסור, וק"ו בעושה מעשה כתיבה.

וראיתי בברכי יוסף וכמדומה בשם הרמב"ם, שכל הכותב הרי זה כמי שדרשו לפני עשרת אלפים, וא"כ פשיטא דאסור לכתוב ולפרסם שקרים, ואיכא ביה גם משום לשה"ר והוצאת שם רע ח"ו, ועובר על לא תשנא. ועיין עוד בתוס' ב"ב דף צד: ד"ה הכי.

ובלא ספק [שמה שמצא בספר שמותר לכתוב דבר שקר], שאיזה תלמיד טועה כתב כן, ובעוה"ר מוציאים תלמידים ספרים על שם גדולים ונותנים מכשול, וחז"ל אמרו אפילו כלפי מדרשים שהם מדרשי חכמים, דאין למדין הלכה מן האגדות (עי' ירושלמי פ"ב פאה ה"ד), ק"ו על ספרי אגדה בחקירות, ומוסר יש ללמוד רק מספרי מוסר נודעים בשם, וחבר אני לכל אשר יראוך אך ורק לשומרי חוקיך שלא יזוז כל שהוא מחוקי ה' ותורתיו לעשות כהלכה. (שו"ת או"ח סימן מ"ח).

לע"נ הגר"ר יעקב טאוב ב"ר משה יוסף זצ"ל מיאבילונה יא"צ י"א אב

היפך כוונה למ"ד מצות אין צריכות כוונה. [המשך משבוע העבר]. עוד י"ל לפמ"ש הראשונים ז"ל דבאמת לכ"ע מצוה צריכה כוונה, אלא דמ"ד דאין צריך כוונה היינו משום דהוי כקדשים, דנהי דבעינן בהו מחשבה לשמה, עם כל זה גם סתמא מהני, דגם סתמן לשמן קאי וכמפורש בריש זבחים. וא"כ מה שאין מצות צריכות כוונה, אין זה בעבור שאין הכוונה בעצמותה נצרכת כלל וכלל, רק שהמעשה עצמה גם בחסרון הכוונה נחשבת ככוונה, דסתמא לשמן קאי, ולכן כשכיוון בפירוש להיפוך, דלא שייך תו סתמא לשמן קאי, שהרי אדרבה כיוון להיפוך, א"כ ממילא המצוה פסולה מפאת חסרון הכוונה לצאת, לא מפאת שהכוונה ההיפוכית בעצמותה פוסלתה, דכוונה ההיפוכית לא גרע באמת מלא נתכוון כלל, אלא דכוונה ההיפוכית הרי מגלה דלאו סתמא לשמן קאי, וא"כ ממילא פסולה מפאת שלא נתכוון לשמה, לא מפאת שכיוון להיפוך, ודו"ק היטב.

אבל בנידון דש"ס סוטה הנ"ל דחזינן דגם עלו מאיליהן חייב בערלה, וא"כ אי אפשר לומר שם דבעינן באמת כוונה לפירות, רק דסתמא הוי ככיוון לפירות, שהרי כיון שעלו מאיליהן חייב בערלה, א"כ הרי לא בעינן מעשה אדם כלל, וכל שכן שאין צורך לכוונתו. וא"כ על כרחך הכוונה דפירות בעצמותה אינה נצרכת כלל, אלא דבכיוון לסייג פטור מן הערלה שהרי סוף סוף אינו עומד לפירות כיון שהוא ישתמש בו רק לסייג ולא יאכל מפירותיו, והתורה חייבה בערלה רק אילן העומד לפירות, ולכן עלו מאיליהן חייב דסתמא עומד לפירות, ועל כן אפי' בכיוון לסייג עכ"ז אי מימליך בתר הכי לפירות א"כ עתה הרי האילן עומד לפירות, שהרי נמלך לאכול מפירותיו, ולכן שפיר חייב בערלה, דכוונה ההיפוכית אשר היתה לו בשעת הנטיעה אינה מפסדת כלל, דכל שהכוונה בעצמותה אינה נצרכת, גם

כוונה ההיפוכית לא מעלה ולא מוריד, ודו"ק היטב. ואולם בהך דטבילה דתוס' חולין הנ"ל אכתי יש לעיין, דאי אמרין דאין צריך כוונה בטבילה, נראה ג"כ דהטעם מפני שאין הכוונה בעצמותה נצרכת כלל, דאין לומר דנצרכת אלא דסתמא לשמן קאי, דא"כ ה' אסור לטבול בשבת משום מתקן, ומדשרינן בביצה דף יח. לטבול בשבת משום דאדם נראה כמיקר, מוכח דסתמא דטבילה לאו לשם טהרה קאי, וא"כ נידון דטבילה הרי אכתי דמי לנידון דש"ס סוטה הנ"ל.

והנה נתיישבתי עוד, דיש לחלק בין נידון דטבילה לנידון דסוטה הנ"ל, דבשלמא בנידון דטבילה שאם היה מתכוון למעשר, הרי היה מותר גם לחולין וכו', ולכן מדהיה לו להתכוון למעשר שאז היה החולין בכללו, ולא כיון כן, רק כיוון לחולין, לכן הוי כמתכוין להדיא שלא למעשר. משא"כ בנטען לסייג דאפשר דאין כוונתו שלא לפירות, רק שלא העלה על מחשבתו כלל ענין הפירות כי אם ענין הסייג, שהרי אין לומר שם דאי איתא הוי ליה להתכוון לפירות, כיון שאין הסייג בכלל הפירות, והוא היה צריך ורוצה לסייג, ועל כן כיוון רק לסייג, ולא חשב כלל מענין הפירות, ולכן לא הוי ככיוון בהדיא שלא לפירות. [המשך בשבוע הבא].

לע"נ הגר"ר צבי הירש ב"ר חנוך הענין פישמאן זצ"ל יא"צ י"א אב

גלות וגאולה. אמרו חז"ל (איכה רבה פתיחותות סימן כ"ד): אמר אברהם לפני הקב"ה: רבש"ע מפני מה הגלית את בני ומסרתן בידי האומות והרגונם בכל מיתות משונות והחרבת את ביהמ"ק מקום שהעליתי את יצחק בני עולה לפניך. אמר לו הקב"ה לאברהם: בניך חטאו ועברו על כל התורה ועל כ"ב אותיות שבה וכו'. אמר

אברהם לפני הקב"ה: רבש"ע מי מעיד בהם בישראל שעברו את תורתך. אמר לו: תבא תורה ותעיד בהם בישראל, מיד באה תורה להעיד בהן, אמר לה אברהם: בתי! את באה להעיד בהן בישראל שעברו על מצותיך, ואין לך בשת פנים מפני, זכרי יום שהחזירך הקב"ה על כל אומה ולשון ולא רצו לקבלך עד שבאו בני להר סיני וקבלו אותם וכבדוך, ועכשיו את באה להעיד בהם ביום צרתם, כיון ששמעה תורה כך עמדה לצד אחד ולא העידה בהן. אמר לו הקב"ה לאברהם: יבאו עשרים ושתים אותיות ויעידו בהן בישראל, מיד באו עשרים ושתים אותיות. באה אל"ף להעיד בישראל שעברו על התורה, אמר לה אברהם: אל"ף את ראש לכל האותיות ובאת להעיד בישראל ביום צרתם, זכרי יום שנגלה הקב"ה על הר סיני, ופתח בך 'אנכי ה' אלהיך', ולא קבלוך אומה ולשון אלא בני, ואת באת להעיד בבני, מיד עמדה אל"ף לצד אחד ולא העידה בהן. מיד עמדה ב"ת לצד אחד ולא העידה כלום. באתה גימ"ל להעיד בישראל, אמר לה אברהם: גימ"ל את באת להעיד בבני שעברו על התורה, כלום יש אומה שמקיימת מצות ציצית, שאת נתונה בראש אלא בני, דכתיב 'גדילים תעשה לך', מיד עמדה גימ"ל לצד אחד ולא העידה כלום, וכיון שראו כל האותיות שהשתיקן אברהם נתיישו ועמדו בעצמן ולא העידו בישראל, ע"כ. וצריך להבין במה נצח אברהם שהתורה לא תוכל להעיד שעברו על מצותיה. ויש לומר על פי דברי המפרשים בסירוב משה להוציא את בני ישראל, דזה הוא מטעם שלא השלימו זמן ת' שנה שנגזרה עליהם. דאין לומר דהזמן נחשב מלידת יצחק, דקשה לשיטה שהאבות היה להם דין ישראל, ואברהם קנה ארץ ישראל בחזקה, שהתהלך בארץ לארכה ולרחבה כמו שכתב הרמב"ן (בראשית יב:ו), והגזירה היתה 'בארץ לא להם', והרי אברהם קנה ארץ ישראל ואין זה 'ארץ לא להם'.

וצריך לומר דהנה אמר לו הקב"ה 'בהוציאך וגו' תעבדון את האלקים על ההר הזה', היינו בזכות קבלת התורה שיעשו עם קדוש, והקדש מוציא מידי שיעבוד, וגם ארץ ישראל אינה מוחזקת מאברהם אלא בזכות התורה, כמאמר דוד המלך 'ויתן להם ארצות גוים וגו' בעבור ישמרו חוקי ותורותיו יצורו'. נמצא לפ"ז עכשיו שעברו על כל התורה כולה, נעשה שוב חולין, כדברי ירמיה (איכה ב:ב) 'חלל ממלכה', א"כ חזר עליהם חוב הקדום שלא השלמו הת' שנה גלות, ובאתה תורה להעיד בהם שלא קיימו וצריכין לילך בגלות השלים.

ובא אברהם אבינו וסתר טענה זו באומרו 'זכרי שהחזירך הקב"ה על כל אומות העולם שיקבלוך', ואם היה ההוצאה בשביל קבלת התורה, הלא מוכרח ליתנה לבני ישראל, ומה לו לחזור על אומות העולם. אלא על כרחך טעם אחר בגלות מצרים, כמו שכתבו המפרשים (עי' פני דוד ויחי) דזה היה בשביל מכירת יוסף, ולא היה יכול עיד"ז לקיים כיבוד אב ואם כ"כ שנה, וי' פעמים כ"ב עולה ר"ן, אך לפי שעצמות השבטים היו מונחים עד עת היציאה ממצרים, נתנכה י' שנה, ולא היה אלא ר"י, וכבר השלימו. וירושת ארץ ישראל ג"כ מוחזקת להם ע"י שקניניה בהליכה כנ"ל, ולפ"ז אין חייבים עוד גלות שהשלימו הכל, והתורה לא נתייבבו לקבל כנ"ל אלא מצונם הטוב קבלוה, נמצא התורה חייבת להכיר להם טובה בעד הקבלה, ודינה כאוהב שפסול להעיד כמבואר במשנה (סנהדרין כז:), ועל כן בשמוע התורה דברי טעם של אברהם אבינו, עמדה לצד אחד ולא העידה.

אמר לה הקב"ה יבואו כ"ב אותיות ויעידו, **באה א'**, הנה בביאת הא' יש לומר דאמרו במדרש (בראשית רבה פ"א י') ולמה לא התחיל התורה באות א', משום שהוא לשון 'אריה', ועל כן נדחית מברית העולם. והנה 'ארו' הראשון שכתוב בתורה, הוא אצל הנחש שדיבר לשה"ר על קונו, כאומרו ז"ל (בראשית רבה פ"ט ד'), על כן כמאז קנא האות א' במדברי לשה"ר. ועתה כיון שאברהם אבינו סילק את התורה מטעם שלא היתה הגלות מצרים מגזירת 'ידוע תדע', רק בחטא מכירת יוסף, וזה כבר תיקנו כנ"ל, נתקנא האות א' ביוסף עצמו על שדיבר לשה"ר על אחיו, ואמרו רז"ל (פסחים ק"ח). המדבר לשה"ר ראוי להשליכו לכלבים, היינו בחוץ לארץ ששם שליטת החצונים שנקראים 'כלבים', ואז בא אברהם אבינו ופייסה את ראש לכל האותיות, ואמר לה דלא בשביל כך לא נברא העולם בך מחמת שאת 'ארו', אלא משום שלא היה מציאות, דכיון שבהכרח נכנסה ב' לפניך, דהא נכנסו בדרך תשר"ק, ואם הקב"ה כבר הסכים לברא בב', שוב לא היה מציאות לברוא בא' כמובן. ועוד שנית: זכרי יום שנגלה הקב"ה על הר סיני, ופתח בך 'אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים', ולא אמר 'שבראתיך', הרי דביציאת מצרים נתגלה כבודו יתברך יותר מע"י בריאת העולם, וגלות מצרים נתאפשר ע"י יוסף, וכעדות דוד המלך (תהלים ק"ה) 'לעבד נמכר יוסף גו' ויבא ישראל מצרים', נמצא דאדרבא ע"י חטא יוסף נשכרת, שתינתן בראש עשרת הדברות, וכמו שאמר יוסף לאחיו 'אתם חשבתם עלי רעה אלקים חשבה לטובה', ואין מגיע לכם עונש, כל שכן יוסף שהוצאת דיבה שלו לא היתה אלא לטובה, בודאי את צריכה להכיר לו טובה, וממילא אתה אוהב ופסול לעדות כנ"ל.

אח"כ באה אות ב' להעיד, דהנה לפי הנ"ל יצא לאות א' טובה מלשה"ר של יוסף, והאריה נהפכה לברכה, ועל כן שפיר באה אות ב' לתבוע עלבונה ולהעיד שבני ישראל ראויים להיות גולים, דבאותיות דרבי עקיבא איתא, שאמרה ב' לפני הקב"ה רצונך שתברא בי העולם שאומרים בי בכל יום 'ברוך ה' , וקבלה הקב"ה ואמר לה 'ברוך הבא בשם ה' , ע"כ. נמצא דכל זכות האות ב' הוא שמברכין בה להקב"ה. וידוע אומרו ז"ל (ב"מ פה). עה"פ 'על מה אבדה הארץ', דבר זה נשאל כו' עד שפירש הקב"ה בעצמו כו' שלא ברכו בתורה תחילה. ואם בטלו הברכה, נמצא בטל חשיבות ה' הנ"ל, ויחזור העולם לתוהו ובוהו, כדי שיברא העולם שוב באות א', וחשיבותה הראשונה של אות ב' עקב הברכה, נתבטלה ע"י שלא ברכו בתורה. ואם אין חשיבות בברכה, מוטב היה לה אם היה הקב"ה מסלקה ובורא העולם באות א', ונותן תורה באות ב'.

וזה באמת טענת הפיוס של אברהם אבינו, הלא לא רק בריאת העולם היה בב', אלא שגם התורה עצמה מתחילה בב', דבני ישראל זריזים בה' חומשי תורה, לא רק בחלק שבו עשרת הדברות, נמצא שיש לאות ב' שני מעלות, שבה נברא העולם, ובה מתחילה התורה. ואם חשיבות בריאת העולם נתבטלה ע"י שלא ברכו בתורה, הלא נשאר עוד המעלה שאת בראש התורה, ועוד שע"י זריזותם בתורה גם מעלת ה' דברית העולם יש לה חשיבות, דידוע אומרו ז"ל 'המאור שבה מחזיר למוטב', וב' רומז לבינה כאומרו (שבת קד:). א' ב' אלף בינה, ובינה מביאה לתשובה דכתיב 'ולבבו יבין ושב'.

וכיון שראתה אות ג' שפייס אברהם לאות ב' ע"י כח התשובה, אז באה אות ג' להעיד שבני ישראל מוכרחים להיות בגלות מחטא אברהם אבינו, כאומרו ז"ל (נדרים לב). שגלות מצרים היה על שהפריש בני אדם מליכנס תחת כנפי השכינה, וידוע שאנשי סדום נתגלגלו אח"כ במצרים, וכיון שלא יכלו להתממה ויצאו קודם הזמן, מוכרחין לתקן עכשיו, ואם היו שומרין התורה והמצות, היה להם כח כאבן השואבת להמשיך כל אותן הניצוצות קדושות לארץ ישראל, ומאחר שחטאו מוכרחים לצאת בגלות למקום ששם הניצוצות קדושות ולתקנם במקומם. ועל זה השיבה אברהם: כלום יש אומה שמקיימת מצות ציצית. ויובן על פי אומרו ז"ל (מנחות מד). באו ד' ציציות וטפחו על פניו עד שפירש מהעבירה, היינו דמצות ציצית מעידה שנשמות בני ישראל דבקים בשורש האלקות ואין מניחתן לידבק בנכרית, וזהו חשיבות ומעלת הג' שכתוב בה 'גדילים תעשה לך', משא"כ גרים אינם עיקר, ואין לה שבחה דאות ג', נמצא דצריכה להכיר טובה לבני ישראל ופסולה לעדות כנ"ל, ונסתלקה ועמדה לצד אחד, אז שוב כל אותיות נסתלקו, דבג' הוי חזקה.

לע"נ הרה"ח ר' יואל ב"ר רפאל נחמן כהן זצ"ל יא"צ ו' אב

שמין על גב שדה אחר. [המשך משבוע העבר]. והנה אמרו בב"מ (דף צט:), אמר שמואל האי מאן דגזיל חביצה דתמרי (-תמרים המדובקים יחד) מחבירו, ואית בה חמשים תמרי, וכאשר הן נמכרות ביחד, מחירן הוא ארבעים ותשע פרוטות. ואילו כאשר הן נמכרות חדא חדא, הם נמכרות בחמשים פרוטות. דאם גזל מהדיוט, משלם ארבעים ותשע פרוטות, כמחיר שבו נמכרים כל התמרים ביחד. אבל אם גזל מהקדש, משלם חמשים כערך כל תמרה בפני עצמה.

מתקין לה רב ביבי בר אבין, להדיוט אמאי משלם ארבעים ותשע פרוטות כערך כל התמרים ביחד, נימא ליה: 'אנא חדא חדא הוה מזבנינא להו'. דאני הייתי מוכר אותם בנפרד.

ותירץ רב הונא בריה דרב יהושע, דלכך התשלומים הם לפי ערך כל התמרים ביחד, שהרי תנן 'שמין בית סאה באותה שדה', דאין שמין את ערך הערוגה בנפרד, ומדין הזה חזינן דאף המזיק או גוזל פירות תלושים, דאין לשום את הערך כל פרי בנפרד, אלא יש לשום את הערך הכללי של הפירות.

וכתב החזון יחזקאל, וז"ל: הכי פירושה של סוגית הגמרא שם, כשם שבגזקי הקרקע אנו מייחסים את ההיזק לא הקרקע והשדה הוא שניזק, ולא הפירות. כך בחביצא דתמרי, הפסד של כל תמרה ותמרה שכל אחת מהנה היא חלק מן החביצא, מתייחס על כל החביצא כמו שהיא כולה, ולא אל כל תמרה ותמרה בפני עצמה. ולכן דין זה הוא דוקא בחביצא, שהנזק הוא בחביצא, ולא בכל תמרה ותמרה בפני עצמה. אבל אם הזיק חמשים תמרות נפרדות, שמים כל אחת מהנה בפני עצמה, עכ"ל.

[אבל הגרי"ז (במכתבים בסוף חידושי מרן ר"ז הלוי על הרמב"ם עמוד פ') הקשה על החזון יחזקאל, וז"ל: מש"כ הדר"ג דלהכי בחביצא דתמרי אינו משלם רק כפי שומת כולה ביחד, משום שאנו מייחסים ההפסד של כל תמרה ותמרה לכל החביצא כמו שהיא כולה, וכמו בגזקי קרקע וכו' עכ"ד הדר"ג. וצ"ע, דהרי הכא בגזילה קיימין, וגזלן צריך לשלם דמי מה שגזל, ולא דמי מה שהפסיד, ולא שייכא סברא זו דאנו מייחסים ההיזק לכל השדה רק לענין חיובא דמזיק, אבל בגזילה

קח לך סניגור

הגאון האדיר שר התורה רבי יוסף ב"ר אפרים פישל ראזין זצ"ל

בעל הצפנת פענח

מתכוננים אנו להוציא לאור עולם ספר

'הגדרות צפנת פענח על התורה'

מי שרוצה להנציח שמו בהספר יתקשר למערכת

gilyonmy@gmail.com 732-510-0560

מערת צדקיהו שע"י שער שכם, הילד משיב שהוא מכיר, וממשיך ומדבר להילד השואל: ברחבי העולם ודאי ידוע לך קיימות מערות נוספות, ישנן כל מיני מערות, ארוכות וקצרות, ויש מערות ענקיות בהם יכול אדם ללכת ימים ושבעות, וזה ידוע שהמערות חושך שם, כיון שאין השמש יכולה

לחדור אל תוך המערות וחושך אפילה שם, מה יעשה איפה אדם הרוצה להלך במערה ולצאת ממנה לאחר מכן, כיצד ידע את הדרך חזרה, אם האדם הוא פיקח, עושה לו סימנים בדרכו, כאן יש אבן גדולה, ובפינה זו יש עמוד יצוק בקרקע, בפנים יותר יש סלע עגול, לכשיצאה אותו פיקח לצאת מן המערה, יחזור על פי הסימנים, ולא יתעה בדרכו. שוטה לעומת זה אינו חושב על המחר, ואינו שם ליבו על העתיד, נכנס הוא במהירות, אינו משגיח ואינו קובע לעצמו סימנים, ולכן סביר להניח שיתעה מן הדרך הישרה, חזקה עליו שיאבד את שבילי הדרך.

ואמד להילד: אירע הדבה פעמים שאנשים שלא קבעו סימנים איבדו את דרכם ומתו מרעב, א"כ שהסימנים שהאדם קובע בדרכו הם הבטחונות שבידי האדם, הם שומרים עליו שיוכל לחזור בדרך הסלולה והישרה, ולא יתעה חלילה בדרכו. וכך ממשיך הרב: גם עלינו לעשות סימנים כדי שלא נתעה בדרכי החיים, ובכדי שלא נאבד את הדרך הסלולה לנו מדור דור. ועל כן קודם אנו מכריזים 'אין כאלוקינו', וזה סימן אחד, ואח"כ 'אין כאדונינו' וזה הסימן השני, כעת לאחד שסימנו לקבוע לנו את הסימנים, אפשר לצאת לדרך ולשאל 'מי כאלוקינו מי כאדונינו', שאלות מסוג שכזה לאחר שהסימנים בידינו, איננו צריכים לחשוש.

הגרי"ח הסתכל על הילד אברהם ברגמן שאח"כ שינה שם משפחתו לאברהם ברטורא, המשיך ואמר לו: רואה אני ילד חביב שבעוד זמן מה יהיה עליך לעזוב את ירושלים, שנים רבות לא תהיה כאן, בשנים הרבות הללו אל תשכח את הרעיון, אל תשכח להציב סימנים בדרכך, אלו ישמרו עליך בכל אשר תפנה לבל תסטה מן הדרך. והוסיף ואמר: 'אל תשכח ילד חביב'. סיים הרב, ועקר אנוחה מליבו.

וכך מספר אברהם ברטורא, ארבעים שנה התגלגלתי באירופה כל שנות הזעם הנאצי ימי התופת של היטלר ומראות מלחמת העולם השנייה חרוטים עמוק עמוק על בשרי, פעמים רבות עמדתי בפני יאוש מוחלט, לא יכולתי לסבול עוד, וגמרתי בליבי כי טוב לי מותי מחיי, אך תמיד בעת צרה זכרתי היטב את דבריו של הרב הישיש, דמותו המיוחדת עמדה תמיד מול עיני, הוא הוסיף לאן שהלכתי עמדו דבריו 'עשה לך סימנים' הטהורים לנגדי. והוסיף ר' אברהם בעת זקנותו, אכן עשיתי לי סימנים, קבעתי אותם עמוק בתוך תוכי, לא שכחתי, ורק בכח שזכרתי הסימנים זיכני הקב"ה לחזור אל ארץ ישראל.

רואים שהגרי"ח היה שורה עליו רוח הקודש, שראה השואה, וראה שר' אברהם ברגמן יצטרך לצאת לפני זה לחוץ לארץ ויצטרך לעבור הרבה נסיונות, והזהיר אותו שיחזיק באמונה ובטחון בהקב"ה, וכן היה שעבר כל הזוועות וחזר בזמן זקנתו לא"י.

והנה ידוע סיפור על הגרי"ח, שפעם בנו רבי יעקב מאיר זצ"ל שהיה גאון נפלא, פעם בא אצל אביו הגאון הגרי"ח זצ"ל, ומצא אותו במלא התרגשות, הוא היה נראה אחרת מכל פעם, והבן שאל לאבא מה קרה לך אבי מורי, מה שונה היום מכל יום. ואביו לא רצה לומר, עד שהבן התחנן, ואז אמר לו הגרי"ח שאם תבטיח לי שכל זמן שאני חי לא תספר לאף אחד, אומר לך. ואז אמר לו שהיה לו קשה במשך שבועיים דברי הגר"א על ספרא דצניעותא, ובלילה נתגלה אצלו הגר"א בחלום וביאר לו עומק דבריו, ע"כ.

ולענ"ד שידוע שהגאון מגלה שם אימתי יבוא משיח צדקינו, אבל משביע שמי שידוע, אסור לו לגלות לאחרים, וכנראה שעל זה נגלה לו הגר"א, וגילה על מנת שלא לגלות. וא"כ בטח שהגרי"ח זוננפלד גם ידע על גזירת השואה ר"ל, ולכך כשאמר לילד אברהם ברגמן אמר לו ביאור הסימנים כדי שיהיה בידו להתחזק באמונה ובבטחון, ור' אברהם סיפר שבזה עמד בנסיון, וכמו שהבאנו לעיל. והגרי"ח זצ"ל במה שנהג לאסוף כל הנערים והילדים בירושלים בשמחת תורה בריקודים כאלו, היה כוונתו כדי לקרב כולם לתורה ולעבודה, כיון שאז בירושלים היו הציונים והמשכילים וקמו בתי ספר חילונים, ולכן קירב את הילדים והכניס בהם שמחת התורה באמונה ובטחון שיזכרו בכל חייהם שעיקר החיים בזה העולם רק לעבודת השי"ת בלימוד התורה.

החיוב הוא להשיב הגזילה עצמה או דמיה, וא"כ אם באנו לומר דהדין דחביצא הוא עצמו הדין דשמין בית סאה באותה שדה, א"כ בע"כ יהיה מוכרח דעיקר הדין דשמין אותה ע"ג שדה אחר הוא דין בהשומא, בחיוב תשלומין של הנזק כמה הוא שיווי של החפץ הנפסד, וכאופן הראשון שכתב הגר"א, וזהו ששייך גם בגזילה, עכ"ל, וע"ש עוד].

והנה אמרו בב"ק (דף נח.) דמה שאמרו 'שמין בית סאה באותה שדה', היינו ששים בית סאה, דאם אכלה הבהמה בית סאה, שמין ששים בית סאה באותה השדה כמה היה שוה וכמה הוא שוה עתה אחר שנפסדה בו הבית סאה, ומשלם השאר.

והקטן התוס' (ב"מ שם) ד"ה באותה שדה, וז"ל: תימה היכי מייתי ראייה ממקרקעי אמטלטלי, דעל כרחל לא דמו, שהרי הכא חביצא דתמרי אין שמין בששים כי התם, אלא בפני עצמה. וי"ל דהכי מייתי ראייה, כיון דמקילין כולי האי במקרקעי, אין לנו להחמיר במטלטלין ולומר כל חדא וחדא הוה מזבנינא ליה, עכ"ל.

וכתב החזון יחזקאל וז"ל: הרי מקושת התוס' משמע שבנזקי קרקעות שמים אגב ששים אפילו אין לניזק אלא ערוגה זו שהזיקה, דומיא דחביצא דתמרי. אבל בשטמ"ק כתב בשם תוס' שאנץ בישוב קושת התוס' בלשון כזה: אפילו במקרקעי יש לומר ששים כמו בחביצא, שאם אין לו אלא ערוגה אחת והפסידה כולה, שמים אותה בפני עצמה, עכ"ל.

וכוונת התוס' שאנץ, דהכא דמי לאופן שאין לו בקרקע אלא ערוגה אחת, דהנזק הוא רק לאותה ערוגה, והכא גמי הנזק היה רק לאותה אגודת תמרים בלא יחס לאגודות אחרות, ושפיר דמי לקרקע.

וביאר החזון יחזקאל דחולקים בחקירה הנ"ל בגדר הדין דשמין ע"ג שדה אחר, דתוס' שאנץ סובר דהיינו שההיזק שייך לכל השדה, ולכן אם אין לו אלא ערוגה קטנה, שמין אותה בפנ"ע. אבל התוס' סוברים דשומא ע"ג השדה הוא דין בשומא, דבאופן שומת תשלומי הנזק אמרה תורה שישומו אגב שדה אחר כדי להקל על המזיק, וא"כ גם אם אין לו שדה גדולה, מ"מ אופן השומא הוא ע"ג שדה אחר. [המשך בשבוע הבא].

לע"נ הבחור אליהו ב"ר יצחק חרץ ע"ה יא"צ ה' אב

שמחת תורה ורוח הקודש אצל רבה של ירושלים מרן ר"ח זוננפלד זצ"ל. ידוע שהקפות עושים בשמחה גדולה ורוקדים יחד זקנים נערים תלמיד חכמים ילדים וסתם עמך, זהו שמחה של כל עם ישראל ביחד ששמחים עם התורה הקדושה שקיבלנו בהר סיני, וזהו הקיום של עם ישראל בעוה"ז, והשכר לעוה"ב. והנה בעיר העתיקה קרוב ממש למקום המקדש, הנהיגה הג"ר יוסף חיים זצ"ל סוג חדש של הקפות, וזהו הקפות של הילדים שרבה של ירושלים בכבודו ובעצמו היה מארגן ילדי העיר ירושלים ומרקד עמם בשורה ארוכה, כל ילדי ירושלים כל הנערים והתינוקות של בית רבן מכל הגילים שהילדים כבר יכולים לרקוד, נשרכים ומרקדים וקופצים בעקבותיו לשמחתם הרבה, ורבה של ירושלים בעצמו מסדר הילדים בטור ארוך זה אחר זה, הרב בראש והילדים כולם ביחד מתחילים להקיף את הבימה בריקודים, ואח"כ מקיפים את בית הכנסת, ואח"כ הקיפו את בתי מחסה, ולבסוף את ירושלים, כולה לקיים מה שנאמר 'סובו ציון והקיפוה', ומכל רחבי ירושלים היו מגיעים הילדים לבתי מחסה שם היה גר הרב לרקוד עם הרב, ואחר הריקודים חזרו לבתי מחסה, ואחרי שהקיפו את בית הכנסת מבחוץ, חזרו לתוכו והמשיכו לרקוד מסביב לבימה עוד שעות רבות, וברוב שמחה היה הרב מזמר את הפיוט 'אין כאלוקינו', הרב קורא והילדים המקיפים אותו עונים אחריו אין כאדונינו, והילדים משיבים אין כמושיענו עד הסוף, כך תמיד כל שנה השמחה היתה רבה מאד. והנה אחד מהילדים ששמו היה 'אברהם ברגמן' משפחת מפורסמת בירושלים, ניגש אל הגרי"ח לאחר שסיים את הפיוט 'אין כאלוקינו', ואמר יש לי קושיא חזקה על הסיפור, והרב מבט בו בפניו המאירים באהבתו העצומה לילדי ישראל, ליטף את פניו, ואמר לו שאל בני היקר, וכך שאל הילד הקטן: מדוע אנו אומרים קודם 'אין כאלוקינו' אין כאדונינו, ואח"כ שואלים 'מי כאלוקינו' מי כאדונינו, והלא הסדר צריך להיות הפוך, שהרי קודם כל שואלים ואח"כ משיבים. והרב משיב להילד אברהם: אתה ילד נבון, חייך הרב, ומשיב בדרך משל: מכיר אתה את

הספר שמסוגל לרפואה

יצא לאור הספר

מנחה חדשה

שהמחבר הרה"ק מופת החזון

מרח"ר רבי ברוך פרינא מסקאלע ז"ע,

כתב בדקדוקו

'אקוה לה' מי שיוחק ספר זה בביתו, ובפרט מי שילמוד בו, כי זכות של תיבת בראשית ברא יאן עליו שיהיה לו רפואה לכל אבריו'

יצא לאור ע"י מכון סל אורות, מודעות כ"ס נחמד במיוחד אפשר להשיג הספר בחנויות הספרים ליתר פרטים אפשר להתקשר ל minchachadush@gmail.com